

פרשת פִּי תְּבוּאָה

צִהַר תַּעֲשֶׂה לַתּוֹרָה – כִּי תָבוֹא

כִּי תֵצֵא ... כִּי תָבוֹא – האם אפשר לצאת מבלי שנכנסת!?

פרשתנו פותחת במצוות הבאת הביכורים, "וְהָיָה כִּי תָבוֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה וּיְרִשְׁתָּהּ וְשָׁבַת בָּהּ: וְלָקַחְתָּ מִרְאשֵׁית כָּל פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְיֵא מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ וְשָׂמַתְּ בְטָנָא וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם...". נוסח הפתיחה "כִּי תָבוֹא", מזכיר לנו את הפרשה הקודמת, הפותחת אף היא בנוסח דומה, "כִּי תֵצֵא לְמַלְחָמָה עַל אִיבֹיךָ". שמות הפרשות, 'כִּי תֵצֵא' ו-'כִּי תָבוֹא', כמו באים לכאורה, להבליט במשמעותן המילולית, הוראות מנוגדות. רש"י מסביר שהפסוק "כִּי תֵצֵא לְמַלְחָמָה עַל אִיבֹיךָ..." מתייחס למלחמת הרשות, דהיינו למלחמות שלאחר ה**ביאה** לארץ, לאחר כיבושה והנחלתה לשבטים. אם כן, מן הדין היה לכאורה, להפוך את סדר הופעתן של הפרשות ולהקדים את פרשת **כִּי תָבוֹא** ורק אחריה להציב את פרשת "כִּי תֵצֵא". ההיגיון הפשוט מורה, שכדי שאדם יוכל ל**צאת** ממקום, עליו קודם לכן להיכנס אליו.

בעיה זו, של הסדר, אינה קשה במיוחד, שכן לדברי חז"ל, "אין מוקדם ומאוחר בתורה", כלומר, שסדר ההופעה של פרשיות התורה, אינו בנוי על ציר כרונולוגי. עם זאת, ברור שיש עדיין חשיבות גדולה מאוד למיקומם של כל סיפור ומצוה בתורה, של כל מילה ואות. אנו מוצאים לא מעט שאלות של חז"ל במתכונת דומה לשאלה "למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה? לומר לך...". שאלות אלה מניבות תשובות מעניינות על דרך הדרש, בהתייחס לסמיכות הפרשיות. לכן, לא רק שמות, אלא אפילו נכון וראוי לשאול, מדוע נסמכו שתי הפרשות זו לזו, ומדוע בזה הסדר דווקא? ועוד יש מקום לשאול באשר לשימוש בלשון "כִּי תָבוֹא" כאשר מדובר בכניסה לארץ.

כדי שנוכל להשיב על השאלות נעלה לשורשיהן של המילים 'תֵצֵא' ו-'תָבוֹא', הלא הם **י.צ.א** ו-**ב.ו.א**. אם נחפש כדרכנו, אחר המופע הראשון בתורה של מילה הנגזרת מהשורש **י.צ.א**, נגלה אותו בסיפור הבריאה כאשר ביום השלישי, "וַתֵּצֵא הָאָרֶץ דְּשָא עֶשֶׂב מְזֵרִיעַ זֶרַע לְמִינְהוּ וְעֵץ עֵשֶׂה פְרִי...". מופע זה מתייחס לשורש המוטה בבניין הפעיל, להוציא, בשעה שאותנו מעניינת יותר פעולת היציאה, הנזכרת לראשונה בפסוק "וַיִּקַּח יְצָא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן וַיִּמְשֵׁם יְפָרְדֵּן וְהָיָה לְאֶרְבֶּעָה רָאשִׁים". אנו מוצאים כאן שתי משמעויות שונות שניתן לייחס למושג יציאה, האחד עצם היציאה ממקום מתוחם וסגור או מוגבל, החוצה, אל מחוץ לתחום. המשמעות השנייה היא התרחבות, היציאה מן המיצר אל המרחב והפריצה לכוונים נוספים "וַיִּמְשֵׁם יְפָרְדֵּן וְהָיָה לְאֶרְבֶּעָה רָאשִׁים". מדוע משמשות דוקא אותיות השורש **י.צ.א** כדי להביא לידי ביטוי תכונות אלה? האות **י'** היא האות הקטנה ביותר והגבוהה ביותר (שבתוך השורה), והיא מייצגת נקודה למעשה. זוהי הנקודה שלמעלה, ממנה אמורים לצאת האורות כלפי מטה. לא ניתן עדיין להבחין בטיבם של אורות אלה. אם ניקח כדוגמה לאור, זרם חשמלי, הרי לא ברור לנו מראש כיצד הוא יבוא לידי ביטוי. אם זרם החשמל יעבור דרך מקרר, הוא יגרום לקירור ואם הוא ינותב לתנור, הוא יגרום לתוצאה הפוכה, הכל בהתאם לכלי אליו הוא יזן.

ומה עניינה של האות **צ'** ביציאה? אם נתבונן בצורת הכתיבה האשורית של האות - **צ'**, ובמיוחד של **ז'**, ייקל עלינו לראות את הקשר. אנו רואים אות שכמו **צ**ומחת כלפי מעלה ומנקודה מסוימת, כמו **ניצן**, מתפצלת לשני ראשים בדומה לשתי **לוד-ים**. אולי לכך רומז המופע הראשון של השורש, "וַתֵּצֵא הָאָרֶץ דְּשָא עֶשֶׂב... וְעֵץ עֵשֶׂה פְרִי...". על דרך פנימיות (קבלה) וחסידות, לפי שיטת האר"י הקדוש, נכתבת האות **צ'** בצורה כזו שלפיה שני הראשים פונים לכיוונים שונים "וַיִּמְשֵׁם יְפָרְדֵּן". וכעת אנו מגיעים לשיאה (השלמתה) של היציאה, האות **א**, שכמו מתפצלת לארבעה כוונים "וְהָיָה לְאֶרְבֶּעָה רָאשִׁים", לגלות את האלוקות השורה במרחב כולו "וּפְרָצְתָּ יָמָה וְקִדְמָה וְצַפְנָה וְנִגְבָּה".

נחזור אל השורש **ב.ו.א** וננסה להבין את ההבדל המהותי שבין **לבוא** אל הארץ ובין **להיכנס** אליה. הבדל ראשוני בין שתי הפעולות הוא מידת הפעילות והיזמה, שעושה הפעולה מגלה. כאשר הוא **בא**, בבניין פעל, הרי הוא היזם והמשפיע. כאשר אדם נכנס, בבניין נפעל, הדבר מלמד על פאסיביות שלו, הרי זה כאילו נתנו לו להיכנס וברגע שהוא מצוי בתוך התחום, בפנים, נשלמה כניסתו. אם כן, מה עוד מכילה פעולת ה**ביאה** שאינו מצוי ב**כניסה**? כדי שנוכל להשיב, נתבונן באותיות השורש **ב.ו.א**, ובסדר בו הן מורכבות. האות **ב**ית מרמזת מחד גיסא, ל**בית** אליו נכנס ה**בא**. מאידך מייצגת האות **ב'** (=2) את הריבוי והחלוקה (המחלוקת נבראה ביום השני). כלומר שלפני ה**ביאה**, יש לנו שתי ישויות "נפרדות", ה**בא**, והישות אליה הוא **בא**. האות החותמת את השורש **ב.ו.א** היא א' (=1), ישות **אחת** בסוף פעולת ה**איחוד**. ולכן להבדיל מ**כניסה**, ה**ביאה** היא פעולה מתמשכת יחסית, שיש בה גם מטרה. וכיצד מתבצע ה**איחוד**?

כאן קיימות שתי אפשרויות שעליהן כמו מרמזת האות ו', המשמשת גם כ-ו' החיבור או כ-ו' ההיפוך. לומר לך, שאדם יכול לבוא אל מקום מסוים מתוך רצון להתחבר אליו, להתאים את עצמו אל המקום כדי להיות חלק ממנו. ויש שהאדם בא למקום מסוים גם במטרה לעצב אותו ולהפכו למסגרת ראויה בעבורו בה ישמח לחיות את חייו. והדוגמה הראשונה להנחיה של "תֵצֵא תָבוֹא!" הינה בפסוק "עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד".

כעת, כפי שמסביר הרבי מליובאוויטש, קל יותר להבין את פשר השימוש בלשון "כִּי תָבוֹא" דווקא. מדובר ב"כִּי תָבוֹא אֶל הָאָרֶץ", מילה המייצגת **ארציות** וחומרנות. וכאן, כאשר אתה זוכה סוף סוף לראות את התגשמותה של החומריות בפירות

המבכירים אליהם נכספת, דווקא אז אתה משלים את הביאה אל הארץ. אתה משתמש באות ו' כדי להתחבר אל הארץ, אך לא ע"י אכילתם של הביכורים בשקיקה, אלא ע"י מהפך, שימוש ב- ו' ההיפוך. אתה הופך את הארציות למוארת ומעביר אותה לצד הקדושה. אתה מגלה את ניצוצות הקדושה שבה ומתחבר באמצעותה אל קונך, בורא שמים וארץ. אתה דוחה את מחשבות השרק בדבר האפשרות ש"כחי וְעַצְמִי יָדִי עֲשֶׂה לִי אֶת הַחֵיִל הַזֶּה", ופועל כדי לגלות בפרהסיה כי מדובר ב-"הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחְלָה", ולכן אתה מעלה אליו את הביכורים. בכך אתה כמו מכניס קדושה בארץ ובפירות שהקב"ה נתן לך באמצעותה.

אחת הדוגמאות לכך שאדם בא למקום מסויים כדי להתחבר לפנימיותו (של המקום) ולהתאים את עצמו אליו, היא ההליכה לבית הכנסת. וכפי שהיטיב להתבטא נעים זמירות ישראל, דוד המלך, "וְאֲנִי בְּרַב חֶסֶד אֲבֹא בֵיתְךָ אֲשֶׁתַּחֲוֶה אֶל הַיָּכֹל קְדוֹשׁ בְּיָרְאֶתְךָ". ומעניין שבהתייחס לביאה לבית-הכנסת, כתוב במסכת ברכות "לעולם יִכְנַס אדם שני פתחים בבית-הכנסת". לפי התלמוד הירושלמי, גם נכון וראוי לבנות את בית-הכנסת כך, שכל הכניסה אליו, יִכְנַס בפתח מפנים לפתח (כלומר שיהא עליו לעבור שתי דלתות). לכאורה, יש בדרישה זו משום טורח, הכרוך בפתיחתן ובסגירתן של שתי דלתות, ובהתקדמות מסורבלת פנימה, דבר המאריך את משך הכניסה ומעכב את התחלת התפילה.

הנימוקים המובאים לדרישה זו הם, שהיא באה להבטיח שהכניסה יוכל להתרכז בתפילתו, מבלי שיושפע מהקורה בחוץ. על דרך פנימיות ניתן אולי לומר כי הצגת הדרישה להצבת שתי דלתות, במקום לקבוע מידת רוחק מינימאלית מהחוץ למשל, יש בה כדי לרמוז על משמעות נוספת. תפקידה של כל אחת משתי הדלתות, שונה בתכלית השינוי. המטרה המשותפת להן, היא למנוע מצב של רגל פה ורגל שם, שמשמעותה למעשה, היא שלא להימצא, לא פה ולא שם. הדלת הראשונה, החיצונית, לא נועדה כלל לכניסה, אלא ליציאה, מרשות הרבים, מרחובה השוקק והסואן של עיר. יציאה זו, מאפשרת לנו לצאת מאוירת החולין החיצונית, הצרכנית והגשמית. רק לאחר שאנו מחוץ לחוץ, לאחר שקיימנו "כִּי תֵצֵא", יכולים אנו להגיע למימוש "כִּי תָבוֹא", להיכנס ל"היכלו של מלך" ולחוש את אוירת הקדושה של הפנים.

כמילתא דבדיחותא ניתן לקבוע, שלא "הגשמים" הם אלה שהמציאו את הסדר "תֵצֵא תָבוֹא!". כדרכנו, ננסה לראות את השתקפותו של הכלל, "תֵצֵא תָבוֹא", גם בראייה הפנימית של הדברים. האדם קרוי "מְהַלֵךְ" לעומת המלאכים הקרויים בלשון הנביא "עוֹמְדִים". "סולם יעקב" מסמל את שאיפתו הפנימית של כל יהודי, "וַיַּחֲלֶם וְהִנֵּה סֶלֶם מְצֹב אֶרֶץ וְרֵאשׁוֹ מִגַּיַע הַשָּׁמַיִמָה". כל החוכמה היא להציב את הסולם אֶרֶץ, על הקרקע הארצית והגשמית, ובאמצעות החומר, לעלות ולהוסיף ברוחני עד כדי "וְרֵאשׁוֹ מִגַּיַע הַשָּׁמַיִמָה". לא לחינם נבחר דווקא הַסֶּלֶם, לייצג תהליך זה, כי אין מדובר בקפיצה, אלא בעלייה, משליבה אחת של הסולם לזו שמעליה. כאן קיימת סכנה, או קושי אנושי. בדרך כלל, יש לאדם נטייה, להמשיך ולהחזיק במסמכים, כתבי-עת, חפצים, ועוד כהנה וכהנה, אשר סייעו לו מאוד בעבר, להגיע למצבו המתקדם. אך בדרך כלל, המשך אחזקתם הופך להיות לטורח וגוזל מקום שעשוי היה לשמש אותו להתקדמות נוספת. אחת מהברכות המובטחות לנו בפרשת בחוקותי, היא "וַיִּשְׁן מִפְּנֵי חֲדָשׁ תּוֹצִיאוּ". אפשר, שהתורה מרמזת לנו בכך, שנזכה גם לכוחות הרוחניים הדרושים כדי לפנות את הַיִּשְׁן, שהיה חדש וטוב בזמנו, אך לאורך הזמן עלול להפוך לקיבעון, כדי שנוכל להתחדש, באורות היומיים שהקב"ה מרעיף עלינו ("המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית").

בחודש אלול, מתחילים לתקוע בשופר מידי בוקר, משכימים לסליחות, ובעצם נכנסים לתהליך של "חזרה בתשובה". השאלה היא, מדוע בנוי הביטוי "חזרה בתשובה", על כפל לשון? והרי, היינו חזרה, היינו תשובה (לחזור = לשוב)? למה לא די במילה חזרה או במילה תשובה? אחת התשובות לכך, על דרך חסידות, היא שכל המתחיל לשוב, חווה חוויה מרגשת מאוד, הגורמת לו לחשוב שגילה את הקב"ה, את עצמו ואת העולם כולו, מוארים באור יקרות. "הכל" ברור, נהיר ומחוויר לו, והוא רואה את עצמו כצדיק הדור. עם הזמן, הוא מגלה שיש לו עדיין הרבה מה ללמוד ולגלות, ושהצדיקות שייחס לעצמו, עדיין רחוקה מאוד אפילו מבינוניות, וכי יש לו הרבה לתקן. ואז עושה הוא תשובה, על התשובה הקודמת שלו, ולכן יש פה בעצם "חזרה בתשובה".

אם נסכם, ניתן לומר שכשאדם בא ללמוד ולהתקדם, חשוב שיהיה פתוח לקבל, וכמו ירוקן את עצמו מידיעות ומדעות קדומות, שהן בגדר "איִבִּיד", אויבים לדעת שהוא רוצה לקנות, ולמקום אליו הוא מבקש לבוא. באותה מידה, עליו לצאת מתדמיתו, כפי שהוא רואה את עצמו, כי עדין מופלג וכיו"ב, כי רק כך, ייזרעו בו זרעי ההבנה ויניבו פירות. אנו מצויים בשלהי השנה, וזה הזמן להתחיל בתהליך ה"כִּי תֵצֵא", לצאת מכל מה שניתן היה לעשות טוב יותר במהלך השנה החולפת, ולהוציא מאיתנו כל עומס ורפיון הנוטים להכות אצלנו שורש. הכנה נאותה תעמיד אותנו בפני הפתח השני, כאשר אנו פתוחים לקבל, להתקבל ולהתחדש ע"י ה"כִּי תָבוֹא" אל השנה החדשה.

דבר חסידות

התשובה היא – תיקון וסידור ההווה, חרטה על העבר וקבלה על להבא. כאשר ההווה מסודר כראוי, ניתן למלאות את החסר או את הלא טוב של העבר, ולעשות גדרים וסייגים לגבי העתיד.

(איגרות קודש - אדמו"ר הרי"צ)

שבת שלום ומבורך

ח / ח / ח / ח

אם ברצונך לקבל הגיליון במייל או במסרון, אנא פנה אל ghananme@gmail.com או לטלפון 052-569-9691.